

УДК 349.3

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2024.12>**В. П. Мельник***orcid.org/0000-0001-8965-9810**доктор юридичних наук, доцент,**професор кафедри конституційного, міжнародного права та публічно-правових дисциплін
Київського університету інтелектуальної власності права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ: 15 РОКІВ ПОСПІЛЬ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми. Утвердження в Україні сучасної моделі соціального захисту передбачає за необхідне вироблення концептуально новітнього механізму імплементації міжнародних (європейських) соціальних стандартів у процесі формування та розвитку національного законодавства у цій царині. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю це основоположний міжнародний договір з питань правового статусу людей з інвалідністю. Здійснення постійного моніторингу за процесом імплементації Конвенції та дотримання прав людей з інвалідністю є одним із основних завдань держави та інститутів громадянського суспільства. В умовах становлення в Україні громадянського суспільства, подолання наслідків системної кризи та відновлення України в післявоєнний період, такий моніторинг є важливою умовою дотримання прав людей з інвалідністю. Варто зауважити, що фундаментальною основою формування сучасних правових відносин між особою, суспільством і державою є права і свободи людини. Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що суспільство і держава можуть ефективно розвиватися тільки за умови врахування потреб та інтересів, кожного члена суспільства, гарантуючи при цьому належний рівень реалізації і захист прав і свобод. Слід підкреслити, що відповідні засади розвитку суспільства і держави визначені у нормах Конституції України [1], за змістом яких: людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ст. 3); усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах, права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (ст. 21); права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними (ст. 22). Сьогодні актуальність теми обумовлена тим що в умовах воєнного стану питання щодо гарантування прав та свобод осіб з інвалідністю стає дуже гострим та чутливим, оскільки вони не завжди на належному рівні можуть конкурувати на ринку праці та в інших

сферах суспільного життя. За оцінками ВООЗ у світі проживає понад мільярд осіб з інвалідністю, що складає близько 15% населення земної кулі. І тільки близько 5% з них мають вроджену інвалідність [2]. В Україні чисельність осіб з інвалідністю складає понад 3 млн. осіб. Доречно підкреслити, що в силу, військових, економічних, соціальних та інших факторів, у світі і в Україні спостерігається тенденція до суттєвого зростання чисельності таких осіб.

Стан опрацювання цієї проблематики. З огляду на вищезазначене, в умовах сьогодення виникає потреба науково-теоретичного дослідження проблем імплементації норм Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю в умовах соціальної та правової держави. У юридичній літературі зазначена проблематика у тій чи іншій мірі досліджувалась у працях таких вчених-юристів як: В.М. Андріїв, Н.Б. Болотіна, В.С. Венедіктов, С.В. Венедіктов, С.Я. Вавженчук, С.В. Вишновецька, Ю.М. Гришина, М.І. Іншин, О.Л. Кучма, В.Л. Костюк, С.С. Лукаш, А.Р. Мацюк, Н.О. Мельничук, Р.О. Павлюков, П.Д. Пилипенко, С.В. Попов, С.М. Прилипко, О.І. Процевський, В.О. Процевський, О.М. Обушенко Л.М. Сіньова, С.М. Синчук, О.В. Тищенко, Н.М. Хуторян, Г.І. Чанишева, В.І. Щербина, О.М. Ярошенко та ін. Незважаючи на вагомий вклад наукових здобутків цих та інших науковців порушена проблематика потребує науково-теоретичного та законодавчого розв'язання, виходячи із умов подальшого розвитку в Україні соціальної та правової держави, особливо в післявоєнний період відновлення.

Мета статті полягає у науково-теоретичному дослідженні проблем імплементації правових норм Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю в системі національного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Згідно ст. Закону України про «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [3] соціальний захист осіб з інвалідністю є складовою діяльності держави щодо забезпечення прав і можливостей таких осіб нарівні з іншими

громадянами на полягає у наданні пенсій, державної соціальної допомоги, компенсаційних та інших виплат, пільг, соціальних послуг, реалізації реабілітаційних заходів, тощо. У системі конституційних прав людини право на соціальний захист (забезпечення) є найбільш системне та фундаментальне. За своєю суттю право на соціальне забезпечення – це визнане Конституцією України, міжнародними договорами та гарантоване державою Україна право людини на отримання соціальної допомоги та підтримки, задоволення фізіологічних, соціальних і духовних потреб в обсязі, необхідному для гідного життя, у тих випадках, якщо у зв'язку з впливом соціального ризику громадянин з незалежних від нього причин немає джерел та засобів існування [4, с. 9]. За змістом Основного Закону України (ч. 1 ст. 46) громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках передбачених законом. Доречно наголосити що держава сьогодні в умовах воєнного стану залишається важливим та ключовим суб'єктом, який має забезпечувати соціальний захист осіб з інвалідністю в першу чергу через створення новітньої моделі соціального захисту. Варто зауважити що у юридичній літературі підкреслюється, що національне законодавство про соціальний захист осіб з інвалідністю в цілому відповідає міжнародним та європейським стандартам, однак характеризується розпорошеністю нормативного матеріалу, тобто норми, що регулюють це питання містяться у великій кількості нормативно-правових актів різного (понад 500 нормативно-правових актів) [5, с. 9–10]. Важко не погодитись з таким висновком науковця Павлюкова, оскільки чинне законодавство про соціальний захист осіб з інвалідністю характеризується такими особливостями: а) невідповідність стану розвитку суспільства і держави, міжнародним і європейським стандартам; рамковий характер законодавчих актів; відсутність механізмів імплементації та адаптації міжнародних та європейських стандартів; домінуюча роль підзаконних нормативно-правових актів; відсутність належного державного нагляду і громадського контролю [6, с. 278]. На нашу думку, саме норми Конвенції мають виступити правовим базисом формування та розвитку такої моделі, що дозволить забезпечити соціальний захист осіб з інвалідністю як найбільш вразливої частини населення. Вкрай необхідно щоб складовою сучасних реформ, які постійно декларуються в Україні, були якісні зусилля спрямовані на професійну адаптацію міжнародного досвіду. Адже міжнародне співтовариство вже сформу-

вало концептуальні підходи щодо розвитку законодавства у сфері соціального забезпечення та напрацювало напрями посилення гарантування та правової охорони прав окремих вразливих категорій населення. Як приклад напрацювання міжнародної спільноти у цій сфері, з метою необхідності покращення соціально-правового становища осіб з інвалідністю та потреби якісного нормативного визнання та закріплення їхніх прав, Генеральна Асамблея ООН 13 грудня 2006 року ухвалила Конвенцію про права осіб з інвалідністю (далі по тексту Конвенція). На нашу думку, саме норми Конвенції мають виступити правовим базисом формування та розвитку сучасної моделі, що дозволить забезпечити соціальний захист осіб з інвалідністю як найбільш вразливої частини населення. Сьогодні Конвенція служить своєрідним камертоном на рівні національних законодавств щодо правового регулювання прав осіб з інвалідністю. Так, Україна долучившись до міжнародного співтовариства, 24 вересня 2008 року підписала Конвенцію про права осіб з інвалідністю [7], та факультативний протокол [8] до неї, а вже через рік 16 грудня 2009 року Верховною Радою України ці два акти було ратифіковано. Ухвалення парламентом закону про ратифікацію Конвенції та факультативного протоколу до неї зумовило набрання чинності Конвенції на території України та взяття Україною зобов'язань які випливають із змісту цього міжнародного договору. З цього часу імплементація Конвенції стає одним із пріоритетних завдань виконавчої влади України. Так відповідно до взятих Україною зобов'язань на сьогодні однією із стратегічних цілей державної політики у сфері захисту прав осіб з інвалідністю є створення суспільного середовища рівних можливостей для таких осіб та їх інтеграція у суспільне життя, переосмислення поточних соціальних послуг для створення системи підтримки, що забезпечить суспільну активність та незалежність людей з інвалідністю. В реальності лише через 2,5 роки на виконання вимог Конвенції постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 № 706 була затверджена Державна цільова програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2020 року» [9]. Майже через 6 років після ратифікації Конвенції, з метою забезпечення додержання та реалізації прав і свобод осіб з інвалідністю відповідно до вимог Конвенції про права осіб з інвалідністю було підписано Указ Президента України № 553/2016 «Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю» [10]. Слід зауважити, що вищезазначені документи носять лише декларативний зміст, який спрямований на заохочення, захист і забезпечення повного й рівного здійснення особами

з інвалідністю всіх прав людини та основоположних свобод в усіх сферах суспільного життя з урахуванням положень Конвенції, а також вжиття заходів щодо поважного ставлення до притаманної їм гідності. Власне їх декларативність проявилась в наступному. На виконання вимог статті 35 Конвенції, у 2012 році уряд України вперше подав національний звіт до Комітету ООН з прав людей з інвалідністю [11], щодо інформації про досягнутий прогрес з часу ратифікації Конвенції та перешкоди, з якими держава стикається в реалізації своїх зобов'язань. Оскільки звіт уряду не був публічно представлений для обговорення широкому колу громадськості та людям з інвалідністю, то громадські об'єднання осіб з інвалідністю подали на розгляд Комітету ООН альтернативний звіт громадських організацій щодо виконання Конвенції ООН про права людей з інвалідністю [12]. Насправді при порівнянні змістовного наповнення цих двох звітів можна виявити те що уряд висвітлив стан виконання Конвенції за минулий період як задовільний формально обґрунтувавши «правильними» нормами чинного національного законодавства. Натомість за своїм змістом альтернативний звіт громадських організацій показав максимально реальний стан виконання положень Конвенції з конкретними прикладами порушень прав осіб з інвалідністю. Звичайно не є завданням цієї публікації проводити порівняльний аналіз цих двох звітів, тому зупинимось лише на окремих правових аспектах щодо практичного забезпечення Україною реалізації права на працю осіб з інвалідністю. Відповідно до звіту Уряду особи з інвалідністю в Україні володіють усією повнотою прав і свобод людини, закріплених Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами. Положення національного законодавства зобов'язують державу забезпечити соціальний захист і повну інтеграцію осіб з інвалідністю в економічне і суспільне життя, насамперед через реалізацію ними свого конституційного права на працю. Нині діюча державна політика щодо працевлаштування осіб з інвалідністю декларує на папері включення їх у вільний ринок праці. В реальному житті нажалі їх права на працевлаштування та зайнятість продовжують порушуватися і особи з інвалідністю зазнають дискримінації на ринку праці. Автори альтернативного звіту слушно зауважують, що чинна на сьогодні система може забезпечити працевлаштування та зайнятість на відкритому ринку праці переважно тих осіб з інвалідністю, яким не потрібно спеціальних умов для організації праці та додаткової підтримки при працевлаштуванні у подальшій роботі. Це значна частка від усього числа осіб з інвалідністю, але у такий спосіб не вирішується основна проблема – усунення

обмежень у навчанні та працевлаштуванні, соціальне включення та подолання бідності серед цієї соціальної групи населення в Україні, які не можуть самостійно, або у звичайний спосіб вирішити дані проблеми [12]. Варто зауважити, що національне законодавство гарантує державну підтримку особам з інвалідністю шляхом їх працевлаштування у межах встановленого законом чотирьох відсоткового нормативу робочих місць. Але представники громадськості в своєму звіті висловлюють занепокоєння щодо наявного «фіктивного» працевлаштування осіб з інвалідністю тобто коли працівник рахується на підприємстві, і йому нараховується законодавчо встановлена мінімальна заробітна плата, але фактичної участі в робочому процесі він не бере. При такому підході «фіктивно» виконується законодавство, а особи з інвалідністю продовжують залишатися виключеними з життя суспільства. На нашу думку відсутній державний дієвий механізм контролю за реальним створенням робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю. Окреме зауваження альтернативного звіту вказує на те, що переважна більшість осіб з інвалідністю другої та третьої групи працюють в умовах звичайних робочих місць та не завжди повідомляють про свою групу інвалідності через упережене ставлення роботодавців до працівників з інвалідністю. Тому чинне законодавство потребує суттєвого удосконалення в частині запровадження дієвих санкцій за «фіктивне» створення робочого місця для працевлаштування особи з інвалідністю.

З метою подальшої імплементації Конвенції в Україні, Комітет розглянувши подані Україною звіти, надав заключні зауваження стосовно первинної доповіді України про стан реалізації Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Варто зауважити що при всій толерантності до України змісту зазначеного документу та присутності в ньому позитивних напрацювань нашої держави, щодо імплементації положень Конвенції в ньому також містяться слушні зауваження щодо неналежного виконання Україною своїх зобов'язань згідно Конвенції. Зупинимось на деяких із них.

Аналізуючи загальні принципи та зобов'язання (статті 1–4 Конвенції) Комітет зробив категоричний висновок стосовно термінології на позначення людей з інвалідністю та неприпустимості використання терміну «інвалід». Відповідно Комітет закликав прибрати такий термін з усіх законодавчих та програмних документів та в подальшому використати термінологію, що відповідає Конвенції. Також Комітет зробив акцент в своїх зауваженнях на те, що в діяльності державних органів та інститутів громадянського суспільства переважає медичний підхід до

інвалідності. Така практика є результатом відсутності розуміння у державних службовців та фахівців інститутів громадянського суспільства розуміння щодо прав та реальних проблем людей з інвалідністю. З метою виправлення такої ситуації Комітет рекомендує застосувати підхід, заснований на правах людини, щодо питань інвалідності в усіх законах, рішеннях державних органів, тощо. При аналізі конкретних прав, а саме виконання ст. 33 Конвенції про національне виконання та моніторинг Комітет ООН вимушено вказує на відсутність незалежного механізму здійснення моніторингу імплементації прав людей з інвалідністю та рекомендує Україні створити незалежний орган з повноваженнями здійснювати незалежний національний моніторинг відповідно до пункту 2, ст. 33 Конвенції. Комітет також настійливо рекомендує забезпечити юридичну участь організації людей з інвалідністю та інших інститутів громадянського суспільства у всіх законодавчих, фінансових та політичних рішеннях, які можуть мати вплив на людей з інвалідністю. Щодо виконання Україною ст. 27 про працю та зайнятість Комітет занепокоєний тим, що вимога стосовно квоти працевлаштування не виконується належним чином, і що більшість людей з інвалідністю залишаються безробітними. Відповідно Комітет закликає Україну на майбутнє посилювати стимулювання бізнесу та державного сектору для працевлаштування людей з інвалідністю. Варто зауважити, що на виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 19.12.2017 № 2249, згідно з якими у відповідності до офіційного перекладу Конвенції про права осіб з інвалідністю та Факультативного протоколу до неї, було внесено зміни до 44 законодавчих актів, що стосувалися заміни слова «інвалід», «дитина-інвалід», «інвалід з дитинства» та «інвалід війни» словами «особа з інвалідністю», «дитина з інвалідністю», «особа з інвалідністю з дитинства» та «особа з інвалідністю внаслідок війни». Крім того, на виконання рекомендацій Комітету розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1073-р затверджено План заходів з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях, наданих Комітетом ООН з прав осіб з інвалідністю до першої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про права осіб з інвалідністю, на період до 2020 року [13]. Відповідно до статті 35 Конвенції про права осіб з інвалідністю та заключних зауважень стосовно першої доповіді України строк подачі наступної доповіді про виконання Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю був визначений до 20 вересня

2020 року. За один рік до встановленого терміну подання Комітетом було підготовлено та передано Україні перелік питань на які варто звернути увагу при підготовці наступної доповіді. Варто зауважити що у зазначеному переліку питань Комітет ООН в черговий раз повторив питання, які в свій час були включені в зміст заключних зауважень до першої доповіді. Уряд України 05 жовтня 2020 року подав об'єднану другу та третю доповідь про виконання Конвенції за період з 2015 по 2019 рр. Аналізуючи зміст цієї доповіді Уряду з жalem мусимо констатувати, що реального прогресу в процесі імплементації Конвенції Україна не досягнула. Уряд в черговий раз висвітлив стан виконання Конвенції за минулий період як задовільний. А факт подання громадськими організаціями чергового альтернативного звіту свідчить про інший реальний стан виконання Конвенції в Україні. Слід зауважити, що швидкість виконавчої влади в процесі імплементації норм Конвенції бажає бути кращою. До прикладу лише через три роки після внесених парламентом України відповідних змін у 44 законодавчі акти, щодо правильної термінології згідно Конвенції уряд у лютому 2020 року прийняв постанову №132, якою вніс аналогічні відповідні зміни до 40 підзаконних нормативно правових актів. Комітет ООН в серпні 2024 року розглянув об'єднану другу та третю доповіді України і за результатами сформував відповідні заключні зауваження. В цілому Комітет задоволений формальним змістом доповіді та наданими додатковими матеріалами, але в черговий раз вказує на суттєві недоліки щодо захисту прав осіб з інвалідністю. Важливо звернути увагу на наступні: термінологія в Україні досі не відповідає вимогам Конвенції, що відповідно призводить до дискримінаційного звертання в суспільстві до осіб з інвалідністю. В Україні продовжується політика по відношенню до осіб з інвалідністю з позицій медичної моделі інвалідності, що свідчить про відсутність професійної підготовки та розуміння прав осіб з інвалідністю серед державних службовців та спеціалістів.

Аналізуючи виконання Україною ст. 27 Праця та зайнятість Комітет в черговий раз висловлює тривогу щодо низького рівня працевлаштування осіб з інвалідністю та збереження істотних перепон при працевлаштуванні. На сьогодні Україна виконуючи свої міжнародні зобов'язання щодо виконання Конвенції керується Національним планом дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року, який затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.04.2021 № 285-р [14].

Висновок. Отже, враховуючи викладене доречно підсумувати, що Конвенція про права осіб з інвалідністю виступає міжнародно – право-

вим базисом для розроблення і закріплення найбільш важливих та фундаментальних прав осіб з інвалідністю у національному законодавстві України; виступає ключовим міжнародним договором, що покликаний регулювати відносини соціального забезпечення за участі осіб з інвалідністю. На нашу думку науково справедливим є висновок, згідно з яким, Конвенція потребує більш глибокої та адекватної імплементації у національному законодавстві України шляхом розробки Кодексу про права осіб з інвалідністю, його громадського обговорення, як результату поєднання зусиль інститутів громадянського суспільства та держави та подальше його ухвалення. Для цього потрібно провести максимально широкий аналіз нормативної бази по правам осіб з інвалідністю з метою повного приведення її термінології та змісту у відповідність до Конвенції. На виконання зауважень комітету ООН нагальним питанням є створення в Україні незалежного органу з повноваженнями здійснювати національний моніторинг та запровадження в межах його компетенції незалежного постійного моніторингу за дотриманням прав осіб з інвалідністю. Слушною та об'єктивно обґрунтованою є думка, згідно з якою першочерговим завданням України є термінове припинення використання медичної моделі інвалідності та оперативне формування дієвої і доступної правозахисної моделі інвалідності керуючись міжнародними соціальними стандартами, зарубіжним та національним досвідом. Також національне законодавство потребує практичних, а не формальних змін задля створення повноцінного та дієвого механізму реалізації працівникам з інвалідністю права на працю гарантованого як Конституцією України так і міжнародно-правовими актами.

Література

1. Конституція України Відомості Верховної Ради України. – 1996 – № 30. Ст. 141.
2. Всесвітня організація охорони здоров'я, «Обмежені можливості та здоров'я, інформаційний лист № 352», 2011 рік. URL: www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/en/index.html
3. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991 року № 875-ХІІ / Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 21. – Ст. 252. 10.
4. Прилипко С.М. Предмет права соціального забезпечення: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення»/ С.М. Прилипко; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2007. 47 с.
5. Павлюков Р. О. Соціально-правовий захист інвалідів в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.05 / Р. О. Павлюков; Схід-ноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2009. – 20 с.
6. Соціальний захист осіб з інвалідністю: теоретико-правові проблеми: монографія. Мельник В. П. Київ: Вид-во «ПВГОІ «Видавництво «Людмила», 2018. 420 с.
7. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю: Конвенція ООН від 13.12.2006р. Офіційний вісник України від 19.03.2010 р., № 17, стор. 93.
8. Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і Факультативного протоколу до неї: Закон України від 16 грудня 2016 року №767-VI / Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 9. – Ст. 77.
9. Державна цільова програма «Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю» на період до 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2012-p#Text>
10. Указ Президента України №553/2016 «Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю» URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5532016-20914>
11. Перша періодична доповідь про реалізацію положень Конвенції про права осіб з інвалідністю URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g14/212/26/pdf/g1421226.pdf?OpenElement>
12. Альтернативний звіт громадських організацій щодо виконання Конвенції ООН про права людей з інвалідністю. URL: https://ud.org.ua/images/pdf/zagubleni_prava.pdf
13. План заходів з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях, наданих Комітетом ООН з прав осіб з інвалідністю до першої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про права осіб з інвалідністю, на період до 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-2016-p#Text>
14. Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2021-p#Text>

Анотація

Мельник В. П. Щодо питання моніторингу імплементації Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю в Україні: 15 років поспіль, проблеми та перспективи. – Стаття.

Стаття присвячена питанням моніторингу імплементації Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю в Україні. Особливо заострюється увага на необхідності більш глибокої та адекватної імплементації норм Конвенції у національному законодавстві України. Автор підтримує ідею розробки Кодексу про права осіб з інвалідністю, його громадського обговорення та подальшого його ухвалення Верховною Радою України. Наголошується, що прийняття такого важливого нормативно-правового акту стало б фундаментальним результатом поєднання зусиль інститутів громадянського суспільства та держави у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю. Для цього потрібно провести максимально широкий аналіз нормативної бази по правам осіб з інвалідністю з метою повного приведення її термінології та змісту у відповідність до Конвенції. Доводиться, що норми Конвенції виступають міжнародно – правовим базисом для розроблення і закріплення найбільш важливих та фундаментальних прав осіб з інвалідністю у національному законодавстві України. Зроблено акцент, що Конвенція є ключовим міжнародним договором, що покликаний регулювати відносини соціального забезпечення за участі осіб з інвалідністю. Обґрунтовується необхід-

ність створення в Україні незалежного органу з повноваженнями здійснювати національний моніторинг та запровадження в межах його компетенції незалежного постійного моніторингу за дотриманням прав осіб з інвалідністю. Підтримується думка щодо необхідності припинення використання медичної моделі інвалідності в Україні та розпочати формувати дієву та доступну правозахисну модель інвалідності. Акцентовується увага на необхідності створення повноцінного та дієвого механізму реалізації працівникам з інвалідністю права на працю гарантованого як Конституцією України так і міжнародно-правовими актами.

Ключові слова: соціальний захист, конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, імплементація, правозахисна модель інвалідності, особа з інвалідністю.

Summary

Melnyk V. P. On the issue of monitoring the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities in Ukraine: 15 years in a row, problems and prospects. – Article.

The article is devoted to the issue of monitoring the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities in Ukraine. Separate attention is drawn to the need for a more in-depth and adequate implementation of the Convention's norms in the national legislation of Ukraine. The author supports the idea of developing a Code on the Rights of Persons with Disabilities, its public discussion and its subsequent adoption by the Verkhovna Rada of Ukraine.

It is emphasized that the adoption of such an important regulatory legal act would be a fundamental result of the combined efforts of civil society institutions and the state in the field of social protection of persons with disabilities. For this, it is necessary to conduct the broadest possible analysis of the regulatory framework on the rights of persons with disabilities in order to fully bring its terminology and content into line with the Convention. It is proved that the norms of the Convention serve as an international legal basis for the development and consolidation of the most important and fundamental rights of persons with disabilities in the national legislation of Ukraine. It is emphasized that the Convention is a key international treaty designed to regulate social security relations with the participation of persons with disabilities. The need to create an independent body in Ukraine with the authority to carry out national monitoring and to introduce, within its competence, independent permanent monitoring of compliance with the rights of persons with disabilities is substantiated. The opinion is supported on the need to stop using the medical model of disability in Ukraine and to begin to form an effective and accessible human rights model of disability. The emphasis is on the need to create a full-fledged and effective mechanism for the implementation of the right to work by employees with disabilities, guaranteed by both the Constitution of Ukraine and international legal acts.

Key words: social protection, UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, implementation, human rights model of disability, person with disability.